

Oma Häme:

Kanta-Hämeen lausunto sote- ja
maakuntaudistuksesta

25.10.2016

Matti Lipsanen

Lausunnon taustaa

- Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö lähettivät sote- ja maakuntauudistusta koskevan hallituksen esitysluonnoksen lausunolle 31. elokuuta
- Esitysluonnokseen sisältyvät keskeiset lait ovat maakuntalaki, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki, voimaannpanolaki, maakuntien rahoituslaki ja kuntien peruspalvelujen valtionosuuslaki
- Lausunnot on pyydetty 9.11.2016 mennessä
- Oma Häme –projektiryhmä valmistelee lausuntopohjan maakunnan toimijoiden hyödynnettäväksi
- Lausuntopohja on käytössä 25.10.
- Lisäksi lausunto pelastustoimesta 11.11.2016 mennessä

Kokonaisuus

- Sote- ja maakuntauudistus on tehtävä
- Uudistuksen lähtökohdat ovat pääosin oikeat
- Maakunnille esitetty tehtäväkokonaisuus on pääosin järkevä ja perusteltu
- Uudistuksen toivotaan etenevän suunnitellussa aikataulussa, mahdolliset siirtymäajat huomioiden
- Lainsäädäntökokonaisuus ei ole vielä selvillä, joten lakipaketin lausuminen on haasteellista, vapaan valinnan lainsäädännön pitäisi sisältyä kokonaisuuteen
- Esityksen ongelmat liittyvät erityisesti maakuntien itsehallinnon suppeuteen, rahoitukseen, valinnanvapauteen, maakunnan palvelulaitokseen ja valtakunnallisiin palvelukeskuksiin
- Maakuntien tulisi voida sopia toiminnastaan esitettyä vapaammin
- Valmistelussa on otettava huomioon, että tuleva maakunta on aivan uusi organisaatio – ei minkään nykyisen suora jatke

Maakunnan itsehallinto

- Itsehallinnon elementit ovat demokraattisesti valittu ylin toimielin, toimialan yleisyys, oikeus kerätä veroja alueellaan, toiminta perustuu lakisääteisiin tehtäviin ja tehtävien riittävä rahoitus on turvattu
- Esitys rajoittaa monelta suunnalta maakuntien itsehallintoa:
- Oikeus päättää palveluiden tuotantotavasta on rajoitettu
- Oikeus päättää sisäisestä hallinnosta osittain rajoitettu (mm. maakunnan palvelulaitos, valtakunnalliset palvelukeskukset ja delegointivelvollisuudet)
- Oikeus sopia rajoitettu (työnjako ja yhteistyö kuntien kanssa, valtakunnalliset palvelukeskukset, lainanotto-oikeus)
- Järjestämislakiin sisältyvät valtioneuvoston ja ministeriöiden laajat ja avoimet toimivaltuudet ohjata operatiivista toimintaa ja päätöksentekoa
- Investointien ohjaus
- Tiukat maakunnan alijäämän kattamisvelvollisuudet

Maakunnan rahoitus

- Maakuntien verotusoikeus tulee selvittää ja toteuttaa uudistuksen seuraavassa vaiheessa
- Esityksessä oleva tarveperusteinen valtion rahoitukseen perustuva malli seuraavaksi paras, laskennallinen ja mekaaninen
- Yleiskatteellisuudesta johtuen maakunnilla on mahdollisuus päättää saamansa rahoituksen käytöstä, välttämätöntä itsehallinnon kannalta, ei korvamerkittyjä menoja
- Erittäin tiukka alijäämän kattamisvelvoite arviointimenettelyineen

Maakunnan tehtävät, yleistä

- Maakunnille esitetty tehtäväkokonaisuus on sinänsä pääosin järkevä ja perusteltu
- Maakunnalla on 25 lakisääteistä tehtävää, esityksessä maakunnan toimiala on tiukasti rajoitettu ja se voi hoitaa vain laissa mainittuja tehtäviä
- Maakunnan tulee voida hoitaa myös muita tehtäviä, mikäli maakunnan kunnat siitä sopivat ja rahoittavat toiminnan
- Maakuntalain tulee olla kuntalain tapaan joustava ja mahdollistava niin, että kuntien, maakuntien ja muiden toimijoiden yhteistyö ja mahdollisuus sopia palvelujen hoitamisesta turvataan
- Kanta-Hämeessä esimerkiksi **kesäyliopiston** ylläpito

Maakunnan tehtävät

- **Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen:** maakuntien ja kuntien vastuut tulee selkeyttää
- **Ympäristöterveydenhuolto:** mahdollisuus sopia maakunnan ja kuntien kesken tehtävän hoitamisesta
- **Kasvupalvelut:** TE-palveluiden kokoaminen kasvupalveluiksi hyvä uudistus, osa aluekehittämisen kokonaisuutta, elinkeinojen kehittämistehtävät ehjä kokonaisuus kuntien elinkeinopolitiikan kanssa
- **Aluekehittäminen:** tehtävien kokoaminen maakunnalle on tarkoituksenmukaista (kansalliset ja EU-kehittämismäärärahat sekä strateginen suunnittelu), aluekehittäminen tulee nähdä laajan kokonaisuutena, jonka alle kasvupalvelut ja muut sisältölait voidaan sijoittaa
- **Maakuntakaavoitus:** tarve tarkastella MRL:n kaavajärjestelmää laajemminkin, maakuntakaavoitus keskittyy strategisiin maakunnallisiin maankäytön ja aluerakenteen kysymyksiin
- **Liikenne:** maakuntien tehtävät ja vastuut tienpidossa edellyttävät selventämistä, yhtenäiset periaatteet, maakuntien vaikutusmahdollisuudet, liikennejärjestelmäsuunnittelun roolia tulee vahvistaa

Maakunnan tehtävät

- **Maatalouden ja maaseudun kehittäminen:** maaseudun kehittäminen sekä maa- ja elintarviketalouden, maaseutuelinkeinojen maatilatalouden sekä kala- ja riistatalouden edistäminen ja rahoittaminen, viljelijätukitehtävät sekä näihin liittyvät palvelut
- **Pelastustoimi:** pelastuslaitosten tehtävät tulee osoittaa 18 maakunnalle, pelastustoimen ja sen osana ensihoidon osalta maakunta on selvästi luontevin rahoitus-, järjestämis- ja toteuttamis pohja
- **Kasvupalvelut:** TE-palveluiden kokoaminen kasvupalveluiksi hyvä uudistus, osa aluekehittämisen kokonaisuutta, elinkeinojen kehittämistehtävät ehjä kokonaisuus kuntien elinkeinopolitiikan kanssa
- **Vesiasiat:** vesilain valvontatehtävät soveltuvat parhaiten maakuntien vastuulle osana vesiasioden kokonaisuutta, vesihuollon järjestämisvastuu tulee olla jatkossakin kunnalla
- **Kansainväliset tehtävät:** esityksessä vapaaehtoisten tehtävien listalla, kansainvälinen ulottuvuus on tärkeä osa alueiden työtä ja sen tulee olla uusien maakuntien perustehtävä riittävin resurssein

Muuta lausuttavaa

- Henkilöstö: esitetty liikkeenluovutus on kannatettava periaate henkilöstön siirtymiselle, mahdollisina riskeinä valinnanvapaus ja yhtiöittäminen
- Maakunnan palvelulaitos: järjestämis- ja tuottamisvastuut ovat osin päällekkäiset, järjestämisen ja tuottamisen erottamisesta ei ole tarkoituksenmukaista säätää lailla
- Valtakunnalliset palvelukeskukset: tukipalvelujen järjestäminen laajassa yhteistyössä on perusteltua, mutta tukipalvelujen organisoiminen tulee perustua maakuntien päätöksille
- Yhtiöittämisvelvoite vapaan valinnan palveluissa: yhtiöittämisvelvollisuus rajaa ja hajottaa maakunnan tuotantotapoja tarpeettomasti, velvoitteen juridinen pohja tulee selvittää nykyistä tarkemmin
- Kanta-Hämeen virallinen nimi: muutettava muotoon ”Häme”

